

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા

વી.

મનરાજ એન્ટરપ્રાઇઝ

(૨૦૨૧ની સિવિલ અપીલ નંબર ૬૫૮૨/૨૦૨૧)

નવેમ્બર ૧૮, ૨૦૨૧

[એમ. આર. શાહ અને બી. વી. નાગરત્ના, ન્યાયમૂર્તિ શ્રીઓ]

વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઇટ-કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૧૬ (૨) ની વિરુદ્ધ મધ્યસ્થી દ્વારા વ્યાજનો ચુકાદો-કાર્ય કરાર સંબંધિત વિવાદની શુદ્ધતા-મધ્યસ્થીને પેન્ડન્ટ લાઇટ અને ભાવિ વ્યાજ અનુક્રમે ૧૨ ટકા અને ૧૮ ટકાના દરે આપવામાં આવે છે, જે સંપૂર્ણ રકમ પર આપવામાં આવે છે, સિવાય કે બેર્નિયસ મની ડિપોઝિટ અને સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ-હાઇકોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવેલ આદેશ-અપીલ પર, જણાવ્યું હતું કે:એકવાર કોન્ટ્રાક્ટર સંમત થઈ જાય કે તે કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર વ્યાજ મેળવવા માટે

હકદાર રહેશે નહીં, જેમાં પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર/કરારની કલમ ૧૬ (૨) માં ઉલ્લેખિત બાકી રકમ પરના વ્યાજ અને જામીનગીરી થાપણનો સમાવેશ થાય છે, મધ્યસ્થી કાર્યવાહીમાં મધ્યસ્થીને પક્ષો વચ્ચેના કરાર/કરારની શરતોથી વિપરીત વ્યાજ આપવાનો કોઈ અધિકાર નથી અને કલમ ૧૬ (૨) ની વિરુદ્ધ-અભિવ્યક્તિ "કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" ને "બાકી રકમની થાપણ" અથવા "જામીનગીરી થાપણ" સાથે વાંચી શકાતી નથી-તેને સ્વતંત્ર રીતે અને અલગ રીતે વાંચી શકાય છે. મની ડિપોઝિટ અને સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ શબ્દ "અથવા" અને નહીં "અને" "અર્નેસ્ટ મની ડિપોઝિટ", "સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ" અને "કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" વચ્ચે વપરાય છે-આમ, ઇજુસ્ટેમ જેનરિસનો સિદ્ધાંત લાગુ પડતો નથી-વધુમાં, જો સરકારને વ્યાજ આપવામાં આવ્યું હોત, તો તે પણ સ્વીકાર્ય ન હતું અને પડકારનો વિષય બની શક્યો હોત-કાયદાની વિરુદ્ધ કોઈ રોકટોક ન હોઈ શકે-મધ્યસ્થીએ કરાર હેઠળ ઠેકેદારને બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર પેન્ડન્ટ લાઈટ અને ભાવિ વ્યાજ આપવામાં ભૂલ કરી હતી અને તે જ ભૂલભરેલું હતું. ઉચ્ચ અદાલતે આ રીતે ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશ અને મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું હતું, જેમાં આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલીએશન એક્ટ, ૧૯૯૬-કલમ ૩૪,૩૭.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠેરવ્યુ૧.૧ પ્રતિવાદી વતી ઉઠાવવામાં આવેલી રજૂઆત કે કરારની સામાન્ય

શરતોની કલમ ૧૬ (૨) હેઠળ, આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સ્વતંત્ર રીતે અને ન્યાયી આધાર પર અને/અથવા ન્યાય કરવા માટે વ્યાજ ચૂકવી શકે છે અથવા ભાવિ વ્યાજને કોઈ આધાર નથી અને તેને સ્વીકારી શકાતો નથી.એકવાર કોન્ટ્રાક્ટર સંમત થાય કે તે કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર વ્યાજ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં, જેમાં પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર/કરારની કલમ ૧૬ (૨) માં ઉલ્લેખિત બાકી નાણાં પરનું વ્યાજ અને જામીનગીરી થાપણનો સમાવેશ થાય છે, મધ્યસ્થી કાર્યવાહીમાં મધ્યસ્થી કરારની રચના કરનાર હોવાથી પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર/કરારની શરતોની વિરુદ્ધ અને સંબંધિત કરાર/કરારની કલમ ૧૬ (૨) ની વિરુદ્ધ વ્યાજ આપવાનો કોઈ અધિકાર નથી.[પરિચ્છેદ ૮.૧]

૧.૨ પ્રતિવાદીએ રજૂઆત કરી હતી કે કલમ ૧૬ ને સંપૂર્ણ રીતે વાંચવી પડશે અને આમ કરવા પર, એવું કહી શકાય કે કલમ ૧૬ ખાસ કરીને બાકી નાણાં અને જામીનગીરી થાપણ સાથે સંબંધિત છે અને તે કોઈ પણ રીતે પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ પર પ્રતિબંધ સૂચવે તેવી રીતે વાંચી શકાતી નથી.એ નોંધવું જરૂરી છે કે કલમ ૧૬ (૧) બાકી નાણાં/જામીનગીરી થાપણના સંદર્ભમાં છે.જો કે, કલમ ૧૬ (૨) ખાસ કરીને કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર બાકી નાણાં અથવા જામીનગીરી થાપણ અથવા રકમ પર ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજના સંદર્ભમાં છે.કલમ ૧૬ (૨) માં વપરાયેલા શબ્દો "અથવા" છે.તેથી, "કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" અભિવ્યક્તિને ઇજુસ્ટેમ જેનરિસના સિદ્ધાંતને લાગુ કરીને "બેર્નિયસ મની ડિપોઝિટ" અથવા "સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ" સાથે વાંચી શકાતી

નથી."કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" શબ્દને સ્વતંત્ર રીતે અને અસંગત રીતે નાણાં જમા કરવા અને જામીનગીરી જમા કરવા માટે વાંચવો પડશે કારણ કે વપરાયેલ શબ્દ "અથવા" અને નહીં "અને" બાનાપેઠે નાણાં જમા ", " જામીનગીરી જમા "અને" કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ "વચ્ચે છે.તેથી, ઇજુસ્ટેમ જેનરિસનો સિદ્ધાંત તાત્કાલિક કિસ્સામાં લાગુ પડતો નથી.
[પરિચ્છેદ ૧૦]

૧.૩ જુસીસીની કલમ ૧૬ (૨) ને ધ્યાનમાં રાખીને, મધ્યસ્થી તાત્કાલિક કેસમાં કરાર હેઠળ ઠેકેદારને બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર વ્યાજ, પેન્ડન્ટ લાઈટ અથવા ભાવિ વ્યાજ આપી શક્યા ન હોત.[પેરા ૧૧]

૧.૪ એ નોંધવું જરૂરી છે કે વકીલ દ્વારા આપવામાં આવેલી છૂટ, જો કોઈ હોય તો, જે આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાની વિરુદ્ધ છે, તે પક્ષકારો માટે બંધનકર્તા રહેશે નહીં.વધુમાં, માત્ર એટલા માટે કે અપીલકર્તાએ વ્યાજનો દાવો કર્યો છે, તેનો અર્થ એ નથી કે ઠેકેદાર વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ માટે હકદાર રહેશે.જો અપીલકર્તાને વ્યાજ આપવામાં આવ્યું હોત, તો પણ તે સ્વીકાર્ય ન હતું અને પડકારનો વિષય બની શક્યો હોત.ટૂંકમાં કહીએ તો, કાયદાની વિરુદ્ધ કોઈ અવરોધ ન હોઈ શકે.[પરિચ્છેદ ૧૨]

૧.૫ મધ્યસ્થીએ વિચારાધીન કરાર હેઠળ ઠેકેદારને બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ

પર પેન્ડન્ટ લાઈટ અને ભાવિ વ્યાજ આપવામાં ભૂલ કરી હતી અને હાઈકોર્ટ દ્વારા તેની ભૂલથી પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે.[પરિચ્છેદ ૧૩]

૧.૬ ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલમાં હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ અને ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજીમાં સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશ અને આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે, જેમાં કરાર હેઠળ ઠેકેદારને બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર પેન્ડન્ટ લાઈટ અને ભાવિ વ્યાજ આપવામાં આવે છે. જી. સી. સી. ની કલમ ૧૬ (૨) માં સમાવિષ્ટ ચોક્કસ અવરોધને ધ્યાનમાં રાખીને, કોન્ટ્રાક્ટર કરાર હેઠળ તેને ચૂકવવાપાત્ર અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર કોઈ પણ વ્યાજ અથવા ભાવિ વ્યાજ માટે હકદાર રહેશે નહીં.[પરિચ્છેદ ૧૪]

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની.
૨૦૦૭ ની સિવિલ અપીલ નંબર ૨૦૯૯ એ ૦૩.૦૮.૨૦૧૭ પર નિર્ણય
લીધો-લાગુ પડતો નથી.

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. બ્રાઈટ પાવર પ્રોજેક્ટ્સ (ઇન્ડિયા) (પી)
લિમિટેડ (૨૦૧૫) ૯ એસસીસી ૬૯૫:[૨૦૧૫] ૬ એસસીઆર ૪૮૮;
જયપ્રકાશ એસોસિએટ્સ લિમિટેડ વિ.ટિહરી હાઈડ્રો ડેવલપમેન્ટ
કોર્પોરેશન (ઇન્ડિયા) લિમિટેડ (૨૦૧૯) ૧૭ SCC ૭૮૬:[૨૦૧૯] ૨

એસસીઆર ૪૧-તેના પર આધાર રાખ્યો હતો.

ગર્ગ બિલ્ડર્સ વિ. ભારત હેવી ઇલેક્ટ્રિકલ્સ લિમિટેડ (૨૦૨૧) એસસીસી ઓનલાઇન એસસી ટપપ:૨૦૨૧ (૧૧) સ્કેલ ૬૯૩; સચિવ, સિંચાઈ વિભાગ, ઓરિસ્સા રાજ્ય વિરુદ્ધ જી. સી. રોય (૧૯૯૨) ૧ એસસીસી પ૦૮:[૧૯૯૧] ૩ પૂરક.એસસીઆર ૪૧૭; રવીચી એન્ડ કંપની વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (૨૦૧૮) ૭ એસસીસી ૬૬૪:[૨૦૧૮] ૫ એસસીઆર ૧૩૮; કૈલાશ વિ. નન્દકુ (૨૦૦૫) ૪ એસસીસી ૪૮૦: [૨૦૦૫] ૩ એસસીઆર ૨૮૯; કર્ણાટક રાજ્ય વિરુદ્ધ શ્રી રામેશ્વર રાઈસ મિલ્સ (૧૯૮૭) ૨ એસસીસી ૧૬૦:[૧૯૮૭] ૨ એસ. સી. આર. ૩૯૮; એમ્બિકા કન્સ્ટ્રક્શન વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (૨૦૧૭) ૧૪ એસ. સી. સી. ૩૨૩-નો ઉલ્લેખ.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

૨૦૨૧ (૧૧) સ્કેલ ૬૯૩ નો સંદર્ભ પેરા ૩ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૧૯૯૧] ૩ પૂરક.એસ. સી. આર. ૪૧૭ નો સંદર્ભ પેરા ૪ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૨૦૧૮] ૫ એસ. સી. આર. ૧૩૮ નો સંદર્ભ પેરા ૪ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૨૦૦૫] ૩ એસ. સી. આર. ૨૮૯ નો સંદર્ભ પેરા ૪ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૧૯૮૭] ૨ એસ. સી. આર. ૩૯૮ નો સંદર્ભ પેરા ૬ માં આપવામાં આવ્યો છે

(૨૦૧૭) ૧૪ એસ. સી. સી. ૩૨૩ નો સંદર્ભ પેરા ૭ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૨૦૧૫] ૬ એસસીઆર ૪૮૮ પર આધાર રાખ્યો હતો.પેરા ૧૧

[૨૦૧૮] ૨ એસસીઆર ૪૧ પર આધાર રાખ્યો હતો.પેરા ૧૧

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન:૨૦૨૧ની સિવિલ અપીલ No.
૬૫૯૨/૨૦૨૧.

૨૦૧૮ના એફ. એ. ઓ. (ઓ. એસ.) <આઈ. ડી. ૨> માં નવી દિલ્હી ખાતે
દિલ્હી હાઈકોર્ટના ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

કે. એમ. નટરાજ, એએસજી, બાલેન્દુ શેખર, શૈલેશ મડિયાલ, બાલાજી
શ્રીનિવાસન, વરુણ ચુધ, અમરીશ કુમાર, એડ.અપીલકર્તા માટે.

વિકાસ સિંહ, સિનિયર એડ., વરુણ સિંહ, નીતિન સલુજા, સુશ્રી દીપિકા
કાલિયા, કપીશ શેઠ, મૃત્યુંજય સિંહ, સાતવિક મિશ્રા, સુશ્રી પ્રિયંકા ખોસલા,
સુશ્રી પારુલ શર્મા, એડ.પ્રતિવાદી માટે.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

એમ. આર. શાહ, જે.

૧. એફ. એ. ઓ. (ઓ. એસ.) માં દિલ્હી હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા
વિવાદિત ચુકાદા અને તારીખના આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવતા,
જેમાં હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે અપીલકર્તાની ઉપરોક્ત અપીલને ફગાવી દીધી

છે અને એકમાત્ર મધ્યસ્થી દ્વારા વ્યાજના ચુકાદાને સમર્થન આપતા વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશની પુષ્ટિ કરી છે, ભારત સંઘે વર્તમાન અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૨. અપીલકર્તા અને પ્રતિવાદી વચ્ચે ત્રણ કાર્ય કરારના સંદર્ભમાં કરાર કરવામાં આવ્યો હતો.પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદ ઊભો થયો અને બંને પક્ષો વિવાદના સમાધાન માટે મધ્યસ્થતામાં ગયા.વિદ્વાન એકમાત્ર લવાદે ૧૭.૦૧.૨૦૧૧ તારીખના ચુકાદા દ્વારા Rs.૭૮,૮૧,૫૫૩.૦૮ ની રકમ એનાયત કરી હતી.લર્નડ આર્બિટ્રેટરે પેન્ડન્ટ લાઈટ અને ફ્યુચર ઇન્ટરેસ્ટ પણ અનુક્રમે ૧૨ ટકા અને ૧૮ ટકાના દરે એનાયત કરેલી સંપૂર્ણ રકમ પર એનાયત કર્યું હતું, સિવાય કે અર્નેસ્ટ મની ડિપોઝિટ અને સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ.

૨.૧ કે ભારત સંઘે આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલીએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (ત્યારબાદ '૧૯૯૬ એક્ટ' તરીકે ઓળખાય છે) ની કલમ ૩૪ હેઠળ અપીલને પસંદ કરી હતી, જેમાં દાવો નં.૫ ચૂકવણાની નિયત તારીખથી બાકીની ચુકવણી પર પ્રિ-સ્યુટ, પેન્ડન્ટ લાઈટ અને ભાવિ વ્યાજને લગતા ૧૭.૦૧.૨૦૧૧ તારીખના એવોર્ડ દ્વારા આપવામાં આવે છે.

૨.૨ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ઉપરોક્ત અપીલને ફગાવી દીધી હતી.આ બાબતને ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૭ હેઠળ એફ. એ. ઓ.

(ઓ. એસ.) નંબર <આઈ. ડી. ૧> દ્વારા ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ આગળ ધપાવવામાં આવી હતી. વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ઉપરોક્ત અપીલને ફગાવી દીધી છે અને બાકીની ચૂકવણી પર પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ અને ભાવિ વ્યાજ આપવાના વિદ્વાન મધ્યસ્થી દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાની પુષ્ટિ કરી છે.તેથી હાલની અપીલ ક્વામાં આવી

૩. અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ શ્રી કે. એમ. નટરાજે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થયા મુજબ અને કરારની સામાન્ય શરતો (ટૂંકમાં, 'જીસીસી') ની કલમ ૧૬ (૨) અનુસાર પક્ષકારો વચ્ચેના કરારને સંચાલિત કરવા માટે, વ્યાજની ચુકવણી સામે પ્રતિબંધ હતો.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે પક્ષો વચ્ચેની સંમતિ મુજબ અને કલમ ૧૬ (૨) મુજબ, કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર બાકી નાણાં અથવા જામીનગીરી થાપણ અથવા રકમ પર કોઈ વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

૩.૧ એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૧ (૭) (એ) હેઠળ પણ, જ્યાં સુધી પક્ષો વચ્ચે અન્યથા સંમતિ ન હોય ત્યાં સુધી, મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ તે રકમનો સમાવેશ કરી શકે છે, જેના માટે એવોર્ડ વ્યાજ આપવામાં આવે છે, તે દરે, જે તેને વાજબી લાગે, સંપૂર્ણ અથવા નાણાંના કોઈપણ ભાગ પર.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો કરારને સંચાલિત કરતી "પક્ષો વચ્ચે સંમત" અભિવ્યક્તિ હોય કે કોઈ વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં, તો પક્ષો આવા

કરાર દ્વારા બંધાયેલા છે અને કરાર હેઠળ બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર કોઈ વ્યાજ અથવા ભાવિ વ્યાજ આપવામાં આવશે નહીં.

૩.૨ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, પક્ષો વચ્ચેના કરારને સંચાલિત કરતી જી. સી. સી. ની કલમ ૧૬ (૨) ખાસ કરીને વ્યાજની ચુકવણી પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, માત્ર બાકી નાણાં અથવા જામીનગીરી થાપણ પર જ નહીં, પરંતુ કરાર હેઠળ હેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ રકમ પર પણ. એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે પક્ષો કરાર દ્વારા સંચાલિત થાય છે અને લવાદ અને લવાદની કાર્યવાહી કરારના સર્જનો છે, તેથી તેઓ પક્ષો વચ્ચેના કરારમાં જે વિચારવામાં આવ્યો છે તેનાથી આગળ વધી શકતા નથી.

૩.૩ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જી. સી. સી. ની કલમ ૧૬ (૨) ની સમાન સામગ્રીની કલમને ધ્યાનમાં રાખીને પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવાની મધ્યસ્થીની સત્તાની તપાસ આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે ભારત સંઘ વિરુદ્ધ બ્રાઈટ પાવર પ્રોજેક્ટ્સ (ઈન્ડિયા) (પી) લિમિટેડ, (૨૦૧૫) ૯ એસ. સી. સી. ૬૯૫ના કેસમાં કરી છે. આ કેસમાં ખાસ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પક્ષકારો અને વ્યાજ આપવા માટેના બાર વચ્ચેના ચોક્કસ કરારને ધ્યાનમાં રાખીને, કરાર હેઠળ હેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ અથવા જામીનગીરી જમા પર પણ વ્યાજની ચુકવણીને મંજૂરી નહોતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે "કરાર હેઠળ હેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર

રકમ" શબ્દસમૂહ કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર રકમની દરેક ચુકવણીને આવરી લેવા માટે પૂરતો વ્યાપક છે.

૩.૪ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગર્ગ બિલ્ડર્સ વિરુદ્ધ ભારત હેવી ઇલેક્ટ્રિકલ્સ લિમિટેડ, ૨૦૨૧ એસ. સી. સી. ઓનલાઇન એસસી ૮૫૫ = ૨૦૨૧ (૧૧) સ્કેલ ૬૯૩ ના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા "કરાર હેઠળ બાકી નાણાં" શબ્દ સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેના પર વિચાર કરવામાં આવ્યો છે.એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે જો કરાર પૂર્વ-સંદર્ભ અને પેન્ડન્ટ લાઇટ વ્યાજ પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, તો મધ્યસ્થી ઉપરોક્ત સમયગાળા માટે વ્યાજ આપી શકશે નહીં.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત કેસમાં, ઉપયોગમાં લેવાતી અભિવ્યક્તિ એમ્પ્લોયર દ્વારા "ઠેકેદારને બાકી રહેલા કોઈપણ નાણાં" હતી જેમાં મધ્યસ્થી દ્વારા આપવામાં આવેલી રકમનો સમાવેશ થાય છે.તેથી, જ્યાં કરારમાં એક ચોક્કસ કલમ હોય છે જે વ્યાજની ચુકવણીને સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધિત કરે છે, ત્યારે મધ્યસ્થી માટે પેન્ડન્ટ લાઇટ વ્યાજ આપવા માટે તે ખુલ્લું નથી.

૩.૫ શ્રી નટરાજ, વિદ્વાન એ. એસ. જી. દ્વારા આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે "કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" અભિવ્યક્તિને ઇજુસ્ટેમ જેનરિસના સિદ્ધાંતને લાગુ કરીને " અર્નેસ્ટ મની ડિપોઝિટ" અથવા "સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ" સાથે વાંચી શકાતી નથી.એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે જુસીસીની કલમ ૧૬

(૨) માં "અથવા" શબ્દનો ઉપયોગ કરીને અભિવ્યક્તિઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે અને તેનો હેતુ વિવિધ પરિસ્થિતિઓને આવરી લેવાનો છે જે ઊભી થઈ શકે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અર્ની મની ડિપોઝિટ અને સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ એ એવી રકમ છે જે ઠેકેદાર દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર હોય છે જ્યારે મધ્યસ્થી દ્વારા આપવામાં આવેલી રકમ અથવા કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર અન્ય કોઈપણ રકમ અલગ-અલગ સંજોગોમાં હોઈ શકે છે અને તે કોઈપણ પક્ષ દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર હોઈ શકે છે. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે "કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" શબ્દનો ઉપયોગ આવી અન્ય પરિસ્થિતિઓ અથવા સંજોગોને આવરી લેવા માટે કરવામાં આવ્યો છે. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે એજુસ્ટેમ જેનરિસના સિદ્ધાંતને લાગુ કરવો શક્ય નથી. જયપ્રકાશ એસોસિએટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર ભારે નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે. ટિહરી હાઈડ્રો ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (ઇન્ડિયા) લિમિટેડ, (૨૦૧૯) ૧૭ એસ. સી. સી. ૭૮૬ (ફકરા ૨૨ અને ૨૩). એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં પણ, પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવા માટે લવાદની સત્તાની ચર્ચા કરતી વખતે, એવું માનવામાં આવ્યું છે કે જો પક્ષો વચ્ચેનો કરાર ખાસ કરીને વ્યાજ આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, તો લવાદ આવા કિસ્સાઓમાં પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપી શકતો નથી.

૩.૬ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને અને ઉપરોક્ત નિર્ણય પર આધાર રાખીને, વર્તમાન અપીલને મંજૂરી આપવા અને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા

ચુકાદાઓ અને આદેશો તેમજ વ્યાજ, પેન્ડન્ટ લાઈટ અને ભાવિ વ્યાજ આપનાર વિદ્વાન મધ્યસ્થી દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદાને રદ કરવાની પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે.

૪. પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી વિકાસ સિંહ દ્વારા વર્તમાન અપીલનો ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો જી. સી. સી. ની સંપૂર્ણ કલમ ૧૬ વાંચવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ છે કે તે ખાસ કરીને બાકી નાણાં અને જામીનગીરી થાપણો સાથે સંબંધિત છે અને તેને કોઈ પણ રીતે પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ અથવા અન્ય રકમ પર પ્રતિબંધ સૂચવે તેવી રીતે વાંચી શકાય નહીં.

૪.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન એ. એસ. જી. દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા કોઈ પણ ચુકાદામાં એ હકીકતને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી નથી કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ વિવિધ ન્યાયિક ઘોષણાઓ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદો ૧૯૯૬ અધિનિયમની કલમ ૩૧ (૭) (એ) હેઠળ વૈધાનિક રીતે સંહિતાબદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે.

૪.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સચિવ, સિંચાઈ વિભાગ, ઓરિસ્સા રાજ્ય વિરુદ્ધ જી. સી. રોય, (૧૯૯૨) ૧ એસ. સી. સી. ૫૦૮ના કેસમાં આ અદાલતની પાંચ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે મધ્યસ્થીની વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ

આપવા માટેની સત્તાના પ્રશ્ન પર વિચાર કરવાનો પ્રસંગ હતો અને એવું માનવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે પક્ષો વચ્ચેનો કરાર વ્યાજ આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકતો નથી અને જ્યાં પક્ષ વ્યાજનો દાવો કરે છે અને વિવાદને મધ્યસ્થીને મોકલવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે મધ્યસ્થીને વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ આપવાનો અધિકાર છે.

૪.૩ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે રવીચી એન્ડ કંપની વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, (૨૦૧૮) ૭ એસ. સી. સી. ૬૬૪ ના કિસ્સામાં પણ એવું માનવામાં આવ્યું છે કે વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ આપવાની સત્તા મધ્યસ્થીમાં સહજ છે જે ઇક્વિટી કરવાની શક્તિનો પણ ઉપયોગ કરે છે અને જ્યાં સુધી કરાર સ્પષ્ટ રીતે મધ્યસ્થીને વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકતો નથી, ત્યાં સુધી મધ્યસ્થીને પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવાની તમામ સત્તાઓ છે. એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, કલમ ૧૬ મધ્યસ્થીને વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ આપવા માટે પ્રતિબંધિત કરતી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આર્બિટ્રેટર ક્યારેય કરારનો પક્ષકાર નથી અને તેથી તે આર્બિટ્રેટરને પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકતો નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે જામીનગીરી થાપણો અને બાકી નાણાં પર વ્યાજનો દાવો કરવા માટે પક્ષકારો પર પ્રતિબંધ છે અને અન્ય રકમ પર વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ આપવા માટે મધ્યસ્થી પર નહીં. તેના સમર્થનમાં, કૈલાશ વિરુદ્ધ નન્દકુ, (૨૦૦૫) ૪ એસ. સી. સી. ૪૮૦ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, જેમાં આ અદાલતે આદેશ VIII નિયમ ૧ સી. પી. સી. સાથે વ્યવહાર કરતી

વખતે એવું માન્યું છે કે પ્રતિબંધ અદાલત સમક્ષ પક્ષકાર પર છે, અદાલતની અંતર્ગત સત્તાઓ પર નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૧ (૭) (એ) ના વાજબી વાંચન પર પણ, તે સ્પષ્ટ છે કે વ્યાજનો દાવો કરવાનો પ્રતિબંધ પક્ષકારો પર છે, ખાસ કરીને મધ્યસ્થી પર નહીં.

૪.૪ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, ઉચ્ચ અદાલતે યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની, ૨૦૦૭ની સિવિલ અપીલ નંબર ૨૦૯૯ પર યોગ્ય રીતે આધાર રાખ્યો છે અને અપીલકર્તા દ્વારા આધાર રાખેલા ચુકાદાઓને યોગ્ય રીતે અલગ પાડ્યા છે કારણ કે ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં જીસીસીની કલમ ૧૬ (૨) પર કોઈ ચર્ચા કરવામાં આવી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની (સુપ્રા) ના કેસમાં આ અદાલતે જીસીસીની કલમ ૧૬ (૨) પર વિચારણા કરી છે અને અપીલકર્તા, એટલે કે બ્રાઇટ પાવર પ્રોજેક્ટ્સ (ઇન્ડિયા) પી. લિમિટેડ (સુપ્રા) અને તેના પર આધાર રાખેલા અન્ય ચુકાદાઓ દ્વારા આધાર રાખેલા ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી એવું માન્યું છે કે બાકીની રકમ અને જામીનગીરી જમા પર કોઈ વ્યાજ આપવામાં આવતું નથી. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી મધ્યસ્થી સામે પેન્ડન્ટ લાઇટ વ્યાજ આપવા માટે સ્પષ્ટ અને ચોક્કસ પ્રતિબંધ ન હોય, ત્યાં સુધી મધ્યસ્થીને આપવામાં આવેલી રકમ પર વ્યાજ આપવામાંથી બાકાત રાખવામાં આવતો નથી.

જ.૫ એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે ટિહરી હાઇડ્રો ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં આ અદાલતનો નિર્ણય, જે અપીલકર્તા વતી આધાર રાખે છે, તે હાથ પરના કેસની હકીકતોને લાગુ પડતો નથી કારણ કે ઉપરોક્ત કેસની કલમો કલમ ૧૬ (૨) થી ભૌતિક રીતે અલગ હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૫૦ અને ૫૧માં ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર નાણાં પર વ્યાજની ચુકવણી અને વિવાદને કારણે નાણાં પર વ્યાજની ચુકવણી પર સ્પષ્ટ પ્રતિબંધ છે.

જ.૬ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ, અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે એ હકીકત સ્વીકારી હતી કે વર્તમાન અપીલમાં ઉઠાવવામાં આવેલો મુદ્દો મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે અને તેથી એકવાર તે સ્વીકારવામાં આવે તે પછી, તે પછી ભારત સંઘ માટે સ્પષ્ટ છૂટછાટ આપ્યા પછી સમાન મુદ્દો ઉઠાવવાનો વિકલ્પ ખુલ્લો નથી.

જ.૭ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં, અપીલકર્તાએ પણ પ્રતિદાવા દ્વારા પ્રતિવાદી પાસેથી ૧૮ ટકાના દરે વ્યાજનો દાવો કર્યો હતો અને તે જ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના તારીખ ૧૭.૦૧.૨૦૧૧ ના ચુકાદામાં નોંધવામાં આવ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાને હવે એમ કહેવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી કે કોઈ વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ વિદ્વાન લવાદ દ્વારા

આપવામાં આવે તે માટે જવાબદાર નથી.

૪.૮ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને અને ઉપરોક્ત નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, વર્તમાન અપીલને રદ કરવાની પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે.

૫. જવાબમાં, શ્રી નટરાજ, વિદ્વાન એ. એસ. જી. દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ અદાલતનો નિર્ણય કોઈ કાયદો/કાનૂની પૂર્વવર્તી નિર્ધારિત કરતું નથી. એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે કોઈ પણ સંજોગોમાં, જયપ્રકાશ એસોસિએટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધના કેસમાં ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આપેલા નિર્ણય પહેલા આ જ રજૂઆત કરવામાં આવી છે. ટિહરી હાઇડ્રો ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (ઇન્ડિયા) લિમિટેડ (સુપ્રા).

૬. અમે સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન સલાહકારોને લાંબા સમય સુધી સાંભળ્યા છે અને અમારી સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ પર વિચાર કર્યો છે.

૬.૧ આ અદાલતની વિચારણા માટે જે ટૂંકો પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો છે તે જી. સી. સી. ની ચોક્કસ કલમ ૧૬ (૨) ને ધ્યાનમાં રાખીને પૂછવામાં આવ્યો છે કે શું કોન્ટ્રાક્ટરને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર બાકી રહેલા વ્યાજ માટે હકદાર છે કે નહીં.

૬.૨ જીસીસીની કલમ ૧૬ નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૧૬:અર્નેસ્ટ મની એન્ડ સિક્યુરિટી ડિપોઝિટ-(૧) કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા તેના ટેન્ડર સાથે જમા કરાયેલ અર્નેસ્ટ મની, કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા કરારની યોગ્ય અને વિશ્વાસુ પરિપૂર્ણતા માટે સુરક્ષાના ભાગ રૂપે રેલવે દ્વારા જાળવી રાખવામાં આવશે.આ જામીનગીરી થાપણની ભરપાઈ કરવા માટેની બાકીની રકમ, જે કરારના કુલ મૂલ્યના ૧૦ ટકા હશે, સિવાય કે વિશેષ શરતો, જો કોઈ હોય તો તેમાં અન્યથા નિર્દિષ્ટ હોય તો, ઠેકેદાર દ્વારા સરકારી જામીનગીરીઓના કિસ્સામાં અથવા તેના સ્વરૂપમાં જમા કરી શકાય છે અથવા ઠેકેદારના "ખાતા પરના" બિલમાંથી ટકાવારી કપાત દ્વારા વસૂલ કરી શકાય છે, જેમાં એવી પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ચૂક કરનાર ઠેકેદારના કિસ્સામાં રેલવે ઠેકેદારને 'ખાતા પરના બિલ' પર ચૂકવણી કરવા માટે બાકી રહેલી કોઈપણ રકમ જાળવી શકે છે, જેથી જાળવી રાખવામાં આવેલી રકમ અથવા રકમ કરારના કુલ મૂલ્યના ૧૦ ટકાથી વધુ ન હોઈ શકે.

(૨) કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર નાણાં અથવા જામીનગીરી ડિપોઝિટ અથવા રકમ પર કોઈ વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં, પરંતુ આ કલમની પેટા-કલમ (૧) ની શરતોમાં જમા કરાયેલી સરકારી જામીનગીરીઓ તેના પર ઉપાર્જિત વ્યાજ સાથે ચૂકવવાપાત્ર રહેશે.”

આમ, કલમ ૧૬ (૨) મુજબ કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર બાકી નાણાં અથવા જામીનગીરી જમા અથવા રકમ પર કોઈ વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

૬.૩ કર્ણાટક રાજ્ય વિરુદ્ધ શ્રી રામેશ્વર રાઈસ મિલ્સ, (૧૯૮૭) ૨ એસ. સી. સી. ૧૬૦ના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા "કરાર હેઠળ બાકી નાણાં" અભિવ્યક્તિનો અવકાશ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે. ફક્ત ૮ માં, તે નીચે મુજબ અવલોકન અને રાખવામાં આવે છે:

"૯.પૂર્ણ પીઠ જે નોંધવામાં નિષ્ફળ રહી છે તે એ છે કે કરારની શરતોના ઉલ્લંઘનને કારણે નુકસાન ચૂકવવાપાત્ર હોવા છતાં, નુકસાન ચૂકવવાની જવાબદારી કરારની શરતોની બહાર નથી પરંતુ કરારની શરતોની અંદર આવે છે." આ કરારના કોઈપણ ભાગ હેઠળ પ્રથમ પક્ષ દ્વારા બીજા પક્ષને ચૂકવવાપાત્ર અથવા ચૂકવવાપાત્ર બની શકે તેવી કોઈપણ રકમ" શબ્દોને કલમના અગાઉના ભાગ સાથે વાંચવી પડશે, જેમાં શરતોનો ભંગ કરવા માટે રાજ્ય સાથે કરાર કરનાર પક્ષ પર નુકસાનની ચૂકવવાની જવાબદારી નક્કી કરવામાં આવી છે. તેથી, તે અનુસરે છે કે કરારની શરતોના ઉલ્લંઘનને કારણે નુકસાનની ચૂકવવાપાત્ર બને છે, તેમ છતાં તેઓ કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર રકમની રચના કરે છે, એટલે કે કરારની શરતોમાંથી એક હેઠળ શરતોના ઉલ્લંઘન માટે નુકસાનની ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી લાદવામાં આવે છે. સ્થિતિને સમજાવવા

માટે જો કરારમાં ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા આકારણી કરવામાં આવતી રકમને બદલે શરતોના ઉદ્ધંધન માટે નુકસાની તરીકે ચૂકવવામાં આવેલી લિક્વિડેટેડ રકમની જોગવાઈ હોય, તો એવું કહી શકાતું નથી કે નિર્દિષ્ટ નુકસાન કરાર હેઠળ બાકી નાણાં નહીં હોય અને તેથી નુકસાની મહેસૂલ વસૂલાત અધિનિયમ હેઠળ વસૂલ કરી શકાતી નથી. ચોક્કસ નુકસાનને જે લાગુ પડે છે તે મૂલ્યાંકન પછી માપવામાં આવતા નુકસાનને પણ લાગુ પડશે.

તેથી, એવું માનવામાં આવે છે કે કરારની શરતોના ઉદ્ધંધનને કારણે નુકસાની ચૂકવવાપાત્ર બને છે, તેમ છતાં તે કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર રકમની રચના કરે છે.

૭. ગર્ગ બિલ્ડર્સ (સુપ્રા) ના કેસમાં આ અદાલતના તાજેતરના ચુકાદામાં આ અદાલત સમક્ષ વિચારણા માટે એક સમાન પ્રશ્ન આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત કેસમાં, આ અદાલતે કલમ ૧૭ને ધ્યાનમાં લીધી હતી, જે નીચે મુજબ છે:

“કલમ ૧૭:બી. એચ. ઇ. એલ. દ્વારા અર્નેસ્ટ મની ડિપોઝિટ, સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ અથવા ઠેકેદારને બાકી રહેલા કોઈપણ નાણાં પર કોઈ વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં.”

[બોલ્ડ અક્ષરો આપણા છે]

વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઈટ અને મધ્યસ્થી દ્વારા ભવિષ્યના વ્યાજ અંગેના વિવિધ નિર્ણયો પર વિચારણા કર્યા પછી અને અંબિકા કન્સ્ટ્રક્શન વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, (૨૦૧૭) ૧૪ એસસીસી ૩૨૩ અને રવીચી એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસોમાં આ અદાલતના નિર્ણયો અને આ મુદ્દા પરના અન્ય નિર્ણયો પર ચર્ચા કર્યા પછી, આ અદાલતે ફરાર ૯ થી ૧૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૯. બીજી બાજુ, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ શ્રી પદ્મવ કુમારે રજૂઆત કરી હતી કે ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૧ (૭) (એ) પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા કરારને સર્વોચ્ચ મહત્વ આપે છે અને જ્યારે પક્ષકારો પોતે તેનાથી વિપરીત સંમત થયા હોય ત્યારે પૂર્વ-સંદર્ભ અને વિલંબિત વ્યાજ આપવાની મધ્યસ્થીની સત્તાને સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિબંધિત કરે છે.તેમણે દલીલ કરી હતી કે જો કરારમાં ચોક્કસ કલમ હોય જે વ્યાજની ચુકવણી પર સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિબંધ મૂકે છે, તો મધ્યસ્થી માટે પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવા માટે તે ખુલ્લું નથી.વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે એમ્બિકા કન્સ્ટ્રક્શન (સુપ્રા) તાત્કાલિક કેસને લાગુ પડતો નથી કારણ કે તેનો નિર્ણય આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો જ્યારે તાત્કાલિક કેસ ૧૯૯૬ના અધિનિયમ હેઠળ આવે છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વ્યાજ કાયદાની કલમ ૩ અદાલતને કોઈ પણ દેવું

અથવા નુકસાનીની વસૂલાત માટેની કાર્યવાહીમાં અથવા જે કાર્યવાહીમાં કોઈ પણ દેવું અથવા પહેલેથી ચૂકવવામાં આવેલા નુકસાનના સંદર્ભમાં વ્યાજ માટેનો દાવો કરવામાં આવે છે તેમાં વ્યાજની મંજૂરી આપવાની સત્તા આપે છે.જો કે, વ્યાજ કાયદાની કલમ ૩ (૩) એક અપવાદ બનાવે છે અને કોઈપણ દેવું અથવા નુકસાનમાંથી ઉદ્ભવતા વ્યાજની ચુકવણીમાંથી કરાર કરવાના પક્ષકારોના અધિકારને માન્યતા આપે છે અને કરારને પવિત્ર કરે છે જે દેવું અથવા નુકસાનમાંથી ઉદ્ભવતા વ્યાજની ચુકવણી પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.તેથી, કરારની કલમ ૧૭ ભારતીય કરાર અધિનિયમ, ૧૮૭૨ની કોઈપણ જોગવાઈઓનું ઉદ્ધંધન કરતી નથી.આગળની દલીલોના પ્રકાશમાં, વિદ્વાન વકીલ અપીલને રદ કરવા માટે પ્રાર્થના કરે છે.

૧૦. અમે બારમાં બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધી છે. ૧૯૯૬ના કાયદા હેઠળ મધ્યસ્થી દ્વારા પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજના ચુકાદાને લગતા કાયદો હવે રેઝ ઇન્ટિગ્રા નથી.૧૯૯૬ના કાયદાની જોગવાઈઓ પક્ષો વચ્ચે થયેલા કરારને સર્વોચ્ચ મહત્વ આપે છે અને જ્યારે પક્ષો પોતે તેનાથી વિપરીત સંમત થાય છે ત્યારે પૂર્વ-સંદર્ભ અને વિલંબિત વ્યાજ આપવાની મધ્યસ્થીની સત્તાને સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિબંધિત કરે છે.૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૩૧ (૭) (એ) જે વ્યાજની ચુકવણી સાથે સંબંધિત છે તે નીચે મુજબ છે:

“૩૧(૭)(ક) પક્ષકારો દ્વારા અન્યથા સંમત ન થાય ત્યાં સુધી, જ્યાં સુધી અને જ્યાં સુધી મધ્યસ્થીનો ચુકાદો નાણાંની ચુકવણી માટે હોય ત્યાં સુધી, મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ જે રકમ માટે ચુકાદો આપવામાં આવે છે તેમાં તે વાજબી લાગે તે દરે, સંપૂર્ણ અથવા નાણાંના કોઈપણ ભાગ પર, જે તારીખે કાર્યવાહીનું કારણ ઊભું થયું અને જે તારીખે ચુકાદો આપવામાં આવ્યો તે વચ્ચેના સમયગાળાના સમગ્ર અથવા કોઈપણ ભાગનો સમાવેશ કરી શકે છે.”

૧૧. ઉપરોક્ત જોગવાઈ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જો કરાર પૂર્વ-સંદર્ભ અને પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, તો મધ્યસ્થી ઉપરોક્ત સમયગાળા માટે વ્યાજ આપી શકશે નહીં. વર્તમાન કિસ્સામાં વ્યાજ પર પ્રતિબંધ મૂકવાની કલમ ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે. તે એમ્પ્લોયર દ્વારા “ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ નાણાં” અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરે છે જેમાં મધ્યસ્થી દ્વારા આપવામાં આવેલી રકમનો સમાવેશ થાય છે.

૧૨. સર્ઈદ અહમદ અને કંપની વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય, (૨૦૦૯) ૧૨ એસ. સી. સી. ૨૬ કેસમાં, આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો છે કે મધ્યસ્થીની વ્યાજ આપવાની સત્તાના સંબંધમાં ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૩૧ (૭) (એ) હેઠળ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. આ કલમ અનુસાર, જો કરાર વ્યાજની ચુકવણી પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, તો મધ્યસ્થી કાર્યવાહીના

કારણની તારીખથી ચુકાદાની તારીખ સુધી વ્યાજ આપી શકશે નહીં.

૧૩. શ્રી કામચી અમ્માન કન્સ્ટ્રક્શન્સ વિરુદ્ધ ડિવિઝનલ રેલ્વે મેનેજર (વર્ક્સ), પાલઘાટ, (૨૦૧૦) ૮ એસ. સી. સી. ૭૬૭ કેસમાં, આ અદાલત દ્વારા એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યાં પક્ષો સંમત થયા હતા કે વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં, ત્યાં આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ જે તારીખે કાર્યવાહીનું કારણ ઊભું થયું તે તારીખથી ચુકાદાની તારીખ વચ્ચે વ્યાજ આપી શકશે નહીં.

૧૪. ભારત હેવી ઇલેક્ટ્રિકલ્સ લિમિટેડ વિ. ગ્લોબ હાઈ-ફ્રેક્સ લિમિટેડ, (૨૦૧૫) ૫ એસસીસી ૭૧૮, એક સમાન કેસ છે જેમાં આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૧૬. વર્તમાન કિસ્સામાં આપણે નોંધ્યું છે કે વ્યાજ પર પ્રતિબંધ મૂકવાની કલમ ખૂબ જ વ્યાપક રીતે લખવામાં આવી છે.તે "એમ્પ્લોયર દ્વારા ઠેકેદારને ચૂકવવાની કોઈપણ રકમ" શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે.અમારા મતે, આ શબ્દોને અગાઉના શબ્દો "બેર્નિયસ મની" અથવા "સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ" સાથે ઇજુસ્ટેમ જેનરિસ તરીકે વાંચી શકાતા નથી.”

૧૫. શ્રી ચિત્તરંજન મૈતી વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૨૦૧૭) ૯ એસ. સી. સી.

૬૧૧ માં, તે સ્પષ્ટ રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે જો કોઈ કરાર પુરસ્કાર પૂર્વેના સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, તો મધ્યસ્થી ઉપરોક્ત સમયગાળા માટે વ્યાજ આપી શકશે નહીં.

૧૬. તેથી, જો કરારમાં કોઈ ચોક્કસ કલમ હોય જે વ્યાજની ચુકવણીને સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધિત કરે છે, તો મધ્યસ્થી માટે પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવા માટે તે ખુલ્લું નથી. એમ્બિકા કન્સ્ટ્રક્શન (સુપ્રા) માં અપીલકર્તા માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા જે ચુકાદા પર નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી હતી તે તાત્કાલિક કેસમાં કોઈ અરજી નથી કારણ કે એમ્બિકા કન્સ્ટ્રક્શનનો નિર્ણય આર્બિટ્રેશન એક્ટ ૧૯૪૦ હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો જ્યારે તાત્કાલિક કેસ ૧૯૯૬ અધિનિયમ હેઠળ આવે છે. શ્રી ચિત્તરંજન મૈતી (ઉપરોક્ત) માં નીચે મુજબ સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી છે:

“૧૬. અંબિકા કન્સ્ટ્રક્શન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૨૦૧૭) ૧૪ એસ. સી. સી. ૩૨૩ માં આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ રજૂ કરે છે કે કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર વ્યાજ આપવા માટે માત્ર પ્રતિબંધ પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ પર ચુકવણીને નકારી કાઢવા માટે પૂરતો નથી. તેથી, મધ્યસ્થીને પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ આપવામાં વાજબી ઠેરવવામાં આવ્યું હતું. જો કે, અંબિકા કન્સ્ટ્રક્શન (ઉપરોક્ત) તરફથી તે સ્પષ્ટ નથી કે તે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૪૦ (ટૂંકમાં "૧૯૪૦ એક્ટ") હેઠળ અથવા ૧૯૯૬ એક્ટ હેઠળ નક્કી

કરવામાં આવ્યું હતું કે કેમ. તેણે ઓરિસ્સા રાજ્ય વિરુદ્ધ જી. સી. રોય, (૧૯૯૨) ૧ એસ. સી. સી. ૫૦૮ માં બંધારણીય બેન્ચના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે.આ ચુકાદો ૧૯૪૦ના કાયદાના સંદર્ભમાં હતો. ૧૯૪૦ના અધિનિયમમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નહોતી કે જે મધ્યસ્થીને પૂર્વ-સંદર્ભ, પેન્ડન્ટ લાઈટ અથવા પુરસ્કાર પછીના સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકે, જ્યારે ૧૯૯૬ના અધિનિયમમાં એક ચોક્કસ જોગવાઈ છે જે કહે છે કે જો કરાર પુરસ્કાર પૂર્વેના સમયગાળા માટે વ્યાજ આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, તો મધ્યસ્થી ઉપરોક્ત સમયગાળા માટે વ્યાજ આપી શકશે નહીં.તેથી, અંબિકા કન્સ્ટ્રક્શન (સુપ્રા) માં નિર્ણય તાત્કાલિક કેસને લાગુ કરી શકાતો નથી.”

૧૭. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રવિચી એન્ડ કંપની (સુપ્રા) માં જે નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે ફરીથી આર્બિટ્રેશન એક્ટ ૧૯૪૦ હેઠળ છે જે વર્તમાન કેસના તથ્યોને લાગુ પડતો નથી.

૪૮. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અમારો મત છે કે હાઈકોર્ટ અપીલકર્તાના દાવાને નકારી કાઢવામાં ન્યાયી હતી, જેમાં એવોર્ડની રકમ પર પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ માંગવામાં આવ્યું હતું.”

ગર્ગ બિલ્ડર્સ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું અને

ચુકાદો આપ્યો હતો કે અંબિકા કન્સ્ટ્રક્શન (ઉપરોક્ત) અને રવીચી એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસોમાં આ અદાલતના નિર્ણયો, જેમાં પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તેમાં કોઈ અરજી રહેશે નહીં કારણ કે તે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૪૦ હેઠળ હતા.તે વિવાદમાં નથી કે વર્તમાન કેસમાં, પક્ષો ૧૯૯૬ના કાયદા દ્વારા સંચાલિત છે.

૮. બ્રાઈટ પાવર પ્રોજેક્ટ્સ (ઇન્ડિયા) (પી) લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, જી. સી. સી. ની કલમ ૧૬ (૨) સાથે પારિ મેટેરિયા કલમ પર વિચારણા કરતી વખતે, આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે ચુકાદો આપ્યો છે કે જ્યારે કરારના પક્ષો એ હકીકત સાથે સંમત થાય છે કે કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર વ્યાજ આપવામાં આવશે નહીં, ત્યારે તેઓ તેમની સમજણથી બંધાયેલા છે અને એકવાર સંમત થયા પછી કે ઠેકેદાર કરાર હેઠળ ચૂકવવા માટેની રકમ પર કોઈ વ્યાજનો દાવો કરશે નહીં, તે સિવિલ કોર્ટ અથવા આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ વ્યાજનો દાવો કરી શક્યો ન હોત.ઉપરોક્ત કેસમાં, આ અદાલતે કરારની કલમ ૧૩ (૩) ને ધ્યાનમાં લીધી, જે નીચે મુજબ છે:

“ ૧૩.૩ – કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર બાકી નાણાં અને જામીનગીરી ડિપોઝિટ અથવા રકમ પર કોઈ વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં, પરંતુ આ કલમની પેટા-કલમ (૧) ની શરતોમાં જમા કરાચેલી સરકારી જામીનગીરીઓ તેના પર ઉપાર્જિત વ્યાજ સાથે ચૂકવવાપાત્ર

રહેશે.”

૮.૧.ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં, આ અદાલતે ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૩૧ (૭) (એ) પર પણ વિચાર કર્યો હતો. એવું ખાસ અવલોકન કરવામાં આવે છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૧ (૭), "પક્ષકારો દ્વારા અન્યથા સંમત ન થાય ત્યાં સુધી" શબ્દોનો ઉપયોગ કરીને સ્પષ્ટ રીતે સ્પષ્ટ કરે છે કે મધ્યસ્થી કરારની શરતોથી બંધાયેલો છે, જ્યાં સુધી કાર્યવાહીના કારણની તારીખથી ચુકાદાની તારીખ સુધી વ્યાજના ચુકાદાની વાત છે.વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં પક્ષો સંમત થયા હતા કે કોઈ વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં, ત્યાં મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ વ્યાજ આપી શકશે નહીં.આમ, આ અદાલતના ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠનું ઉપરોક્ત નિર્ણય પ્રતિવાદી વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતનો જવાબ છે કે પક્ષકારોને લાગુ પડતી કલમ ૧૬ (૨) હેઠળ પ્રતિબંધ હોવા છતાં, મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ તેના દ્વારા બંધાયેલ નથી.તેથી, પ્રતિવાદી વતી ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ કે કલમ ૧૬ (૨) હેઠળ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સ્વતંત્ર રીતે અને ન્યાયી આધાર પર અને/અથવા ન્યાય કરવા માટે પેન્ડન્ટ અથવા ભાવિ વ્યાજને વ્યાજ આપી શકે છે, તેમાં કોઈ તથ્ય નથી અને તેને સ્વીકારી શકાતું નથી.એકવાર કોન્ટ્રાક્ટર સંમત થાય કે તે કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર વ્યાજ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં, જેમાં પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર/કરારની કલમ ૧૬ (૨) માં ઉલ્લેખિત બાકી નાણાં પરનું વ્યાજ અને જામીનગીરી થાપણનો સમાવેશ થાય

છે, મધ્યસ્થી કાર્યવાહીમાં મધ્યસ્થી કરારનું સર્જન હોવાથી પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર/કરારની શરતોની વિરુદ્ધ અને આ કેસમાં પ્રશ્નમાં કરાર/કરારની કલમ ૧૬ (૨) ની વિરુદ્ધ વ્યાજ આપવાનો કોઈ અધિકાર નથી.

૧૦. પ્રતિવાદી વતી કરવામાં આવેલી વધુ રજૂઆત એ છે કે કલમ ૧૬ ને સંપૂર્ણ રીતે વાંચવી પડશે અને આમ કરવા પર, એવું કહી શકાય કે કલમ ૧૬ ખાસ કરીને બાકી નાણાં અને જામીનગીરી થાપણ સાથે સંબંધિત છે અને તે કોઈ પણ રીતે પેન્ડન્ટ લાઈટ વ્યાજ પર પ્રતિબંધ સૂચવે તેવી રીતે વાંચી શકાતી નથી. એ નોંધવું જરૂરી છે કે કલમ ૧૬ (૧) બાકી નાણાં/જામીનગીરી થાપણના સંદર્ભમાં છે. જો કે, કલમ ૧૬ (૨) ખાસ કરીને કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર બાકી નાણાં અથવા જામીનગીરી થાપણ અથવા રકમ પર ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજના સંદર્ભમાં છે. કલમ ૧૬ (૨) માં વપરાયેલા શબ્દો "અથવા" છે. તેથી, "કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" અભિવ્યક્તિને ઇજુસ્ટેમ જેનરિસના સિદ્ધાંતને લાગુ કરીને "બેર્નિયસ મની ડિપોઝિટ" અથવા "સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ" સાથે વાંચી શકાતી નથી. "કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" શબ્દને સ્વતંત્ર રીતે અને અસંગત રીતે નાણાં જમા કરવા અને જામીનગીરી જમા કરવા માટે વાંચવો પડશે કારણ કે વપરાયેલ શબ્દ "અથવા" અને નહીં "અને" નિષ્ઠાપૂર્વક નાણાં જમા ", " જામીનગીરી જમા "અને" કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ "વચ્ચે છે. તેથી, ઇજુસ્ટેમ જેનરિસનો સિદ્ધાંત વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતો નથી. ઇજુસ્ટેમ જેનરિસના સિદ્ધાંત પર, આ અદાલતે ટિહરી હાઈડ્રો ડેવલપમેન્ટ

કોર્પોરેશન (ઇન્ડિયા) લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં, ફરર ૨૨ અને ૨૩ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે અને ચુકાદો આપ્યો છે:

“૨૨. જ્યાં સુધી ન્યાયના સિદ્ધાંત પર આધારિત દલીલની વાત છે, ડિવિઝન બેન્ચે એવું માન્યું છે કે તે વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતી નથી.આપણે જોઈએ છીએ કે તે યોગ્ય રીતે રાખવામાં આવે છે.એજુસ્ટેમ જેનરિસ એ બાંધકામનો નિયમ છે.ઉચ્ચ અદાલતે આ દલીલને નીચેની રીતે નકારી કાઢી છે:[જયપ્રકાશ એસોસિએટ્સ Ld. વી. ટિહરી હાઇડ્રો ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન.(ઇન્ડિયા) લિમિટેડ, ૨૦૧૨ એસ. સી. સી. ઓનલાઇન કેલ ૬૨૧૩]

“૧૮. ઇજુસ્ટેમ જેનરિસનો નિયમ આપણને માર્ગદર્શન આપે છે કે જ્યાં બે અથવા વધુ શબ્દો અથવા શબ્દસમૂહો કે જે સમાન અર્થ માટે સંવેદનશીલ હોય છે, તેમને એકસાથે જોડવામાં આવે છે, ત્યારે તેઓ તેમના જ્ઞાનાત્મક અર્થમાં અર્થમાં સમજી શકાય છે અને એકબીજાથી રંગ લે છે પરંતુ માત્ર ત્યારે જ જો ત્યાં એક અલગ જાતિ અથવા શ્રેણી હોય.જ્યાં આનો અભાવ હોય એટલે કે, જ્યાં સુધી કોઈ શ્રેણી ન હોય ત્યાં સુધી નિયમ લાગુ થઈ શકતો નથી.”

યોગ્ય રીતે માનવામાં આવે છે તેમ, ઇજુસ્ટેમ જેનરિસનો નિયમ ત્યારે જ લાગુ કરવામાં આવશે જ્યારે ત્યાં એક અલગ જાતિ અથવા શ્રેણી હોય, જેનો તાત્કાલિક કિસ્સામાં અભાવ હોય.આ નિયમ ત્યારે લાગુ પડે છે

જ્યારે કલમ, શ્રેણી અથવા જાતિને લગતા ચોક્કસ શબ્દો પછી સામાન્ય શબ્દો આવે છે.આવી સ્થિતિમાં, સામાન્ય શબ્દોનો અર્થ એ થાય છે કે તે નિર્દિષ્ટ કરેલી સમાન પ્રકારની વસ્તુઓ સુધી મર્યાદિત છે.તે અર્થમાં, આ નિયમ "અર્થઘટનના અન્ય નિયમોને ધ્યાનમાં રાખીને ચોક્કસ અને સામાન્ય શબ્દો વચ્ચેની અસંગતતા વચ્ચે સમાધાન કરવાના પ્રયાસને પ્રતિબિંબિત કરે છે કે કાયદામાંના તમામ શબ્દોને અસર આપવામાં આવે છે, જો શક્ય હોય તો, કે કાનૂનને સંપૂર્ણ રીતે અર્થઘટન કરવામાં આવે છે અને કાયદામાં કોઈ પણ શબ્દો અનાવશ્યક હોવાનું માનવામાં આવતું નથી".[લોકમત ન્યૂઝપેપર્સ (પી) લિમિટેડ વિ. જુઓ.શંકરપ્રસાદ [લોકમત ન્યૂઝપેપર્સ (પી) લિમિટેડ વિ.શંકરપ્રસાદ, (૧૯૯૯) ૬ SCC ૨૭૫].

૨૩. હકીકતમાં, સમાન કલમનો અર્થ કાઢતાં, બી. એચ. ઇ. એલ. વિ. ગ્લોબ હાઈ-ફ્રેક્સ લિમિટેડ, (૨૦૧૫) ૫ એસ. સી. સી. ૭૧૮ માં આ અદાલતે એવું માન્યું છે કે ઇજુસ્ટેમ જેનરિસનો નિયમ નં.(બીએચઈએલ કેસ [બીએચઈએલ વિ. ગ્લોબ હાઈ-ફ્રેક્સ લિમિટેડ, (૨૦૧૫) ૫ એસસીસી ૭૧૮:(૨૦૧૫) ૩ SCC (Civ) ૨૮૭], SCC pp. ૭૨૨-૨૩, પેરા ૧૨ & ૧૫-૧૬)

“૧૨. ઇજુસ્ટેમ જેનરિસનો નિયમ કાળજી અને સાવધાની સાથે લાગુ કરવો પડશે.તે કાયદાનો અનુલ્લંઘનીય નિયમ નથી, પરંતુ તેનાથી

વિપરીત સંકેતની ગેરહાજરીમાં જ તે સ્વીકાર્ય અનુમાન છે, અને જ્યાં સંદર્ભ અને કાયદાનો ઉદ્દેશ અને તોફાનને સામાન્ય મહત્વના શબ્દો સાથે મર્યાદિત અર્થ જોડવાની જરૂર નથી, તે તે શબ્દોને તેમના સાદા અને સામાન્ય અર્થ આપવાનું અદાલતોની ફરજ બની જાય છે.[કાઝી વિ. કાઝી, ૧૯૮૦ એસી ૭૪૪ મુજબ:(૧૯૭૯) ૩ લોર્ડ સ્કારમેન દ્વારા WLR ૮૩૩ HL]:

‘જો કાયદાનો કાયદાકીય હેતુ એવો હોય કે વૈધાનિક શ્રેણીને સામાન્ય રીતે વાંચવી જોઈએ, તો તે નિયમ મદદરૂપ થાય છે.પરંતુ, જો તે ન હોય તો, કાયદાના હેતુને પૂર્ણ કરવા કરતાં નિયમની હાર થવાની સંભાવના વધુ છે.કાયદાકીય અર્થઘટનના અન્ય ઘણા નિયમોની જેમ આ નિયમ પણ ઉપયોગી સેવક છે પરંતુ ખરાબ માલિક છે.’

તેથી એજુસ્ટેમ જેનરિસ નિયમના આધારે એક સાંકડી રચનાએ હેતુપૂર્ણ રચના અપનાવીને સંસદના હેતુને અસર આપવા માટે વ્યાપક રચનાને માર્ગ આપવો પડશે.

૧૫. અહીં સાવચેતીનો એક શબ્દ જરૂરી છે.એજુસ્ટેમ જેનરિસ નિયમ લાગુ પડતો નથી તે હકીકતનો અર્થ એ નથી કે જો ભાષા અથવા સંદર્ભ અને કાયદાની નીતિ પ્રતિબંધિત રચનાની માંગ કરે તો "અન્ય" અથવા સમાન સામાન્ય શબ્દોના પ્રથમ દૃષ્ટિએ વ્યાપક અર્થને પ્રતિબંધિત કરી શકાતો નથી."અધિકારક્ષેત્રની ખામી અથવા સમાન પ્રકૃતિનું અન્ય

કારણ" અભિવ્યક્તિમાં, કારણ કે તે મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૧૪ (૧) માં જોવા મળે છે, "અન્ય કારણ" શબ્દોની વ્યાપકતાને "સમાન પ્રકૃતિનું" શબ્દો દ્વારા સ્પષ્ટપણે કાપવામાં આવે છે, જો કે ઇજુસ્ટેમ જેનરિસનો નિયમ સખત રીતે લાગુ પડતો નથી કારણ કે એક જ પ્રજાતિ "અધિકારક્ષેત્રની ખામી" નો ઉલ્લેખ જીનસ નથી.અહીં ઉલ્લેખ કરી શકાય તેવું બીજું ઉદાહરણ મોટર વાહન અધિનિયમની કલમ ૧૨૯ છે જે કોઈપણ "આ વતી અધિકૃત પોલીસ અધિકારી અથવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા આ વતી અધિકૃત અન્ય વ્યક્તિ" ને નોંધણી અથવા પરમિટના પ્રમાણપત્ર વિના ઉપયોગમાં લેવાતા વાહનોને અટકાયતમાં લેવા અને જપ્ત કરવાની સત્તા આપે છે.આ વિભાગમાં "અન્ય વ્યક્તિ" શબ્દોનો એક જ પ્રજાતિનો ઉલ્લેખ કરવા માટે ઇજુસ્ટેમ જેનરિસના નિયમ દ્વારા અર્થઘટન કરી શકાતું નથી, એટલે કે, "પોલીસ અધિકારી" એક જાતિ નથી પરંતુ વાહનોને અટકાયતમાં લેવા અને જપ્ત કરવાની સત્તાના મહત્વને ધ્યાનમાં રાખીને તે અનુમાન લગાવવું યોગ્ય છે કે "અન્ય વ્યક્તિ" શબ્દો સરકારી અધિકારીઓની શ્રેણી સુધી મર્યાદિત હતા.આ જ શ્રેણીમાં "લેખિત નિવેદન દાખલ કરતા પહેલા અથવા કાર્યવાહીમાં અન્ય કોઈ પગલાં લેતા પહેલા" શબ્દોનો અર્થઘટન કરવાનો કેસ આવે છે, કારણ કે તે આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૪૦ની કલમ ૩૪માં જોવા મળે છે.જે સંદર્ભમાં "અન્ય કોઈપણ પગલાઓ" અભિવ્યક્તિને સ્થાન મળે છે, તેનો અર્થ સ્પષ્ટ રીતે અને સ્પષ્ટ રીતે આર્બિટ્રેશન કરારના લાભને માફ કરવાનો

દર્શાવે દર્શાવતો એક પગલું હોવાનું યોગ્ય રીતે અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે, જો કે ઇજુસ્ટેમ જેનરિસના નિયમમાં, એક જ પ્રજાતિનો ઉલ્લેખ કરવા માટે કોઈ અરજી નથી એટલે કે લેખિત નિવેદન એક જીનસની રચના કરતું નથી.

૧૬. વર્તમાન કિસ્સામાં આપણે નોંધ્યું છે કે વ્યાજ પર પ્રતિબંધ મૂકવાની કલમ ખૂબ જ વ્યાપક રીતે લખવામાં આવી છે.તે "એમ્પ્લોયર દ્વારા ઠેકેદારને ચૂકવવાની કોઈપણ રકમ" શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે.અમારા મતે, આ શબ્દોને અગાઉના શબ્દો "બેર્નિયસ મની" અથવા "સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ" સાથે ઇજુસ્ટેમ જેનરિસ તરીકે વાંચી શકાતા નથી."

૧૧. વધુમાં, પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર ભારે નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે.તે જ કારણસર લાગુ થશે નહીં કે ઉપરોક્ત નિર્ણય બે ન્યાયાધીશોની બેન્ચ દ્વારા લેવામાં આવ્યો છે અને બ્રાઈટ પાવર પ્રોજેક્ટ્સ (ઇન્ડિયા) (પી) લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં આ કોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલ વિપરીત અભિપ્રાય ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચ દ્વારા લેવામાં આવ્યો છે.ઉપરાંત, મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, આ અદાલતે બ્રાઈટ પાવર પ્રોજેક્ટ્સ (ઇન્ડિયા) (પી) લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ અદાલતના બંધનકર્તા નિર્ણયને ધ્યાનમાં લીધો

નથી, જે ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચ દ્વારા છે.અન્યથા પણ, તે જ ટિહરી હાઈડ્રો ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (ઈન્ડિયા) લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પહેલા છે, અને આ અદાલતનો ઉપરોક્ત અનુગામી નિર્ણય પણ ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચનો નિર્ણય છે.વધુમાં, મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, કલમ ૧૬ (૨) માં વપરાયેલ અભિવ્યક્તિ "અથવા કરાર હેઠળ ઠેકેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ" હોવા છતાં, આ અદાલતે માત્ર બાકી નાણાં અને જામીનગીરી ડિપોઝિટ પર વ્યાજ ન આપવાની બાબતને ધ્યાનમાં લીધી છે.કોઈ પણ સંજોગોમાં, અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત આ અદાલતના અનુગામી નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને અને જુસીસીની કલમ ૧૬ (૨) ને ધ્યાનમાં રાખીને, મધ્યસ્થી તાત્કાલિક કેસમાં કરાર હેઠળ ઠેકેદારને બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર વ્યાજ, પેન્ડન્ટ લાઈટ અથવા ભાવિ વ્યાજ આપી શક્યો ન હોત.

૧૨. પ્રતિવાદી વતી કરવામાં આવેલી છેલ્લી રજૂઆત એ છે કે અહીં અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ સ્વીકાર્યું હતું કે અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલો મુદ્દો મેસર્સ પ્રદીપ વિનોદ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતના ચુકાદા દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે અને અપીલકર્તાએ પણ પ્રતિવાદી-ઠેકેદાર સામે ૧૮ ટકા વ્યાજનો દાવો કર્યો છે, તેથી અપીલકર્તા માટે આ અદાલત સમક્ષ મુદ્દાને ફરીથી સક્રિય કરવા માટે તે ખુદ્દું નથી, તે નોંધપૂં જરૂરી છે કે વકીલ દ્વારા જો કોઈ રાહત આપવામાં આવે તો તે નિર્ધારિત કાયદાની

વિરુદ્ધ છે. આ અદાલત દ્વારા પક્ષો માટે બંધનકર્તા રહેશે નહીં. વધુમાં, માત્ર એટલા માટે કે અપીલકર્તાએ વ્યાજનો દાવો કર્યો છે, તેનો અર્થ એ નથી કે ઠેકેદાર વ્યાજ પેન્ડન્ટ લાઇટ માટે હકદાર રહેશે. જો અપીલકર્તાને વ્યાજ આપવામાં આવ્યું હોત, તો પણ તે સ્વીકાર્ય ન હતું અને પડકારનો વિષય બની શક્યો હોત. ટૂંકમાં કહીએ તો, કાયદાની વિરુદ્ધ કોઈ અવરોધ ન હોઈ શકે.

૧૩. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે માનીએ છીએ કે તાત્કાલિક કેસમાં વિદ્વાન મધ્યસ્થીએ વિચારાધીન કરાર હેઠળ ઠેકેદારને બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર પેન્ડન્ટ લાઇટ અને ભાવિ વ્યાજ આપવામાં ભૂલ કરી છે અને તેની હાઇકોર્ટ દ્વારા ભૂલથી પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે.

૧૪. તદનુસાર, વર્તમાન અપીલ સફળ થાય છે. ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલમાં હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે આપેલો વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ અને ૧૯૯૬ના કાયદાની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજીમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ અને કરાર હેઠળ ઠેકેદારને બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર પેન્ડન્ટ લાઇટ અને ભાવિ વ્યાજ આપતો વિદ્વાન મધ્યસ્થી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો ચુકાદો આથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે. એવું માનવામાં આવે છે કે જી. સી. સી. ની કલમ ૧૬ (૨) માં સમાવિષ્ટ ચોક્કસ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં રાખીને, કોન્ટ્રાક્ટર

કરાર હેઠળ તેને ચૂકવવાપાત્ર અને ચૂકવવાપાત્ર રકમ પર કોઈ પણ વ્યાજ અથવા ભાવિ વ્યાજ માટે હકદાર રહેશે નહીં.

૧૫. અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે.જો કે, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ રહેશે નહીં.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.